

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра судочинства

Башурин Н.Я.

**СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ
УКРАЇНИ**

**Методичні вказівки
для підготовки до семінарських занять
студентів заочної форми навчання**

**Спеціальність – 081 Право
ОР «Бакалавр»**

Івано-Франківськ, 2024

УДК 342.5
Я 79

Затверджено на засіданні кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 28.08.2024 р)

Башурин Н.Я. Судові та правоохоронні органи України. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів заочної форми навчання. Івано-Франківськ. Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024. 17 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять студентів з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України», підготовки до здачі заліку. У вказівках викладені: завдання до семінарських і практичних занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольних питань для перевірки знань, практичних та методичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин станом на 01.09.2024 р.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Башурин Н.Я., 2024 рік

© Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2024 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма дисципліни.....	6
<u>Методичні рекомендації для здобувачів денної форми навчання.....</u>	10
Модуль 1. Судові органи України	10
Тема 1. Предмет та система дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності.....	10
Тема 3. Особливості правового статусу судді в Україні. Правовий статус присяжного.....	11
Модуль 2. Правоохоронні органи України.....	15
Тема 8. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань.....	15

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» має фундаментальне значення для студентів-правників, оскільки перед тим, як вивчити навіть базові галузі права, необхідно проаналізувати побудову судових та правоохоронних органів, засади, на яких вони формуються, з'ясувати їх завдання та основні напрямки діяльності. В процесі євроінтеграції України динаміка перетворень у сфері правотворчої і правозастосовної діяльності вимагає чітких уявлень про систему, завдання, структуру та повноваження органів судової влади та правоохоронних органів, зокрема, органів прокуратури, антикорупційних органів, органів внутрішніх справ, служби безпеки, юстиції, адвокатури та деяких інших органів, що допоможе студентам краще зрозуміти їх повноваження та функції, які вони реалізують на практиці у конкретних сферах правозахисної, правоохоронної та правозастосовної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діюче законодавство, яке регулює порядок організації та діяльності судових та правоохоронних органів України, їх структуру та напрями діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» має тісний зв'язок з такими навчальними дисциплінами як «Конституційне право», «Теорія держави і права», «Трудове право України», «Кримінальне процесуальне право України», «Цивільне процесуальне право України».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Змістовий модуль 1 «Судові органи України».
2. Змістовий модуль 2 «Правоохоронні органи України».

Мета навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» – виробити в студентів загальне розуміння сутності судової та правоохоронної діяльності, допомогти їм ґрунтовніше засвоїти галузеві юридичні дисципліни при вивченні діяльності судових та правоохоронних органів щодо застосування права, забезпечення законності і правопорядку в Україні.

Основними **цілями** навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є ознайомити студентів з необхідними джерелами права; сприяти глибокому засвоєнню нормативних актів, прищепити вміння працювати з ними; ознайомити з принципами організації судової системи в Україні та організації правоохоронних органів; дати чітке уявлення про сутність судової влади та про сутність правоохоронної діяльності.

Під час вивчення дисципліни очікується, що студенти здобудуть:

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК9. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, зокрема з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

ПРН 11. Мати базові навички риторики.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ПРН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

ПРН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

ПРН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Програмові вимоги
для складення заліку з дисципліни «Судові та правоохоронні органи
України»

Модуль 1. Судові органи України

Тема 1. Предмет та система дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності

«Судові та правоохоронні органи України» як навчальна дисципліна, її специфіка та особливості. Предмет, методи та структура навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України». Взаємозв'язок навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» з суміжними навчальними дисциплінами. Нормативні джерела навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України». Поняття, ознаки і загальна характеристика судової діяльності. Поняття і загальна характеристика судової влади як однієї з трьох гілок державної влади в Україні та суб'єкти її реалізації. Загальна характеристика правоохоронної діяльності та її основні функції. Принципи здійснення правоохоронної діяльності. Завдання правоохоронної діяльності. Поняття, особливості та загальна характеристика правозахисної діяльності. Суб'єкти здійснення правозахисної діяльності та їх характеристика. Співвідношення судової, правоохоронної та правозахисної діяльності (порівняльний аналіз).

Тема 2. Судова влада і судова система України

Поняття судової влади, її характерні ознаки. Співвідношення судової влади з іншими гілками влади. Форми реалізації судової влади. Функції судової влади. Поняття та значення засад (принципів) судочинства. Система засад (принципів) судочинства. Принципи побудови судової системи України. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів. Поняття та види судових інстанцій в Україні. Рівні (ланки) судової системи України. Місцевий суд, його склад, повноваження та організація роботи. Види і склад апеляційних судів в Україні. Повноваження апеляційних судів. Спеціалізовані суди України та їх місце у судовій системі України. Вищий суд з питань інтелектуальної власності: порядок формування, структура та повноваження. Вищий антикорупційний суд України: порядок формування, структура та повноваження. Верховний Суд як найвища ланка системи судів загальної юрисдикції. Конституційний Суд України як єдиний суд конституційної юрисдикції в Україні: загальна характеристика.

Тема 3. Особливості правового статусу судді в Україні. Правовий статус присяжного

Суддівський корпус: поняття та склад. Гарантії правового статусу судді. Порядок обрання, призначення та зайняття посади судді. Вимоги до кандидата на посаду судді. Права,

обов'язки та обмеження суддів. Моніторинг способу життя судді. Дисциплінарна відповідальність суддів. Звільнення судді з посади та припинення його повноважень. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад. Особливості правового статусу присяжного в Україні.

Тема 4. Організаційне забезпечення діяльності судів та органи суддівського самоврядування

Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження. Національна школа суддів України: статус і структура. Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад, порядок формування та повноваження. Рада суддів України: склад та повноваження. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Модуль 2. Правоохоронні органи України

Тема 5. Прокуратура України

Поняття, особливості, завдання та місце прокуратури в системі правоохоронних органів України. Функції та принципи діяльності прокуратури. Організаційна структура органів прокуратури. Поняття, завдання і повноваження Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Правовий статус Генерального прокурора в Україні. Порядок призначення Генерального прокурора на посаду та звільнення його з посади. Правовий статус прокурора. Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів, порядок їх призначення та звільнення з посади. Припинення та зупинення повноважень прокурора. Характеристика повноважень прокурора. Дисциплінарна відповідальність прокурорів.

Тема 6. Антикорупційні органи України

Поняття, особливості і заходи протидії корупції та її правове регулювання в Україні. Історія становлення антикорупційної системи в Україні. Система антикорупційних органів України: загальна характеристика. Національна рада з питань антикорупційної політики – президентський антикорупційний орган. Національне антикорупційне бюро України: поняття, завдання, правові основи і принципи діяльності. Директор НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Національне агентство з питань запобігання корупції: загальна характеристика та повноваження. Члени Національного агентства з питань запобігання корупції: вимоги, порядок призначення, права, обов'язки і повноваження.

Тема 7. Система органів Міністерства внутрішніх справ України. Служба безпеки України

Міністерство внутрішніх справ України: компетенція і правові основи діяльності. Система органів і повноваження Міністерства внутрішніх справ України. Національна поліція

України: завдання, система та правові основи діяльності. Повноваження Національної поліції України. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію. Порядок прийняття на службу до Національної поліції України. Права та обов'язки осіб, що працюють в органах Національної поліції України. Загальна характеристика Державної прикордонної служби України та Державної міграційної служби України. Національна гвардія України: характеристика і ключові повноваження. Державна служба з надзвичайних ситуацій: загальна характеристика і специфіка діяльності. Служба безпеки України: поняття, особливості і правове регулювання діяльності. Основні завдання і функції Служби безпеки України. Система Служби безпеки України: загальна характеристика. Повноваження Служби безпеки України. Права Служби безпеки України. Кадри Служби безпеки України. Відповідальність за правопорушення у сфері діяльності Служби безпеки України. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ.

Тема 8. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань

Досудове розслідування: поняття, особливості та форми. Органи та особи, що здійснюють досудове розслідування: система, завдання та компетенція. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності. Система органів оперативно-розшукової діяльності та їх правове регулювання. Поняття, завдання та правові засади діяльності Державного бюро розслідувань (далі - ДБР). Організація діяльності ДБР. Повноваження ДБР. Кадровий та керівний склад ДБР.

Тема 9. Адвокатура і нотаріат в Україні

Поняття та сутність інституту адвокатури. Правове регулювання адвокатської діяльності. Завдання адвокатури та принципи її діяльності. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки. Обмеження щодо надання адвокатом правової допомоги. Правовий статус помічника адвоката. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів. Види адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця. Основні принципи адвокатської етики. Гарантії адвокатської діяльності. Дисциплінарна відповідальність адвоката. Припинення та зупинення адвокатської діяльності. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення. Нотаріус та його правовий статус. Повноваження нотаріусів. Вимоги, які ставляться до кандидатів на посаду нотаріуса. Організаційна побудова державного нотаріату в Україні: 1) державні нотаріальні контори, 2) державні нотаріальні архіви. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса. Особливості приватної нотаріальної діяльності. Порядок реєстрації приватного нотаріуса. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса. Підстави та порядок припинення та зупинення нотаріальної діяльності. Виконання функцій нотаріату іншими органами та посадовими особами.

Тема 10. Митні органи та податкові органи України

Органи загального управління митною справою в Україні. Державна митна служба України у реалізації державної митної справи. Завдання і повноваження Державної митної служби України. Права та обов'язки працівників митних органів України. Державна податкова служба України – загальна характеристика. Завдання і повноваження Державної податкової

служби України. Права Державної податкової служби України. Керівництво Державної податкової служби України.

Методичні рекомендації для здобувачів денної форми навчання

Модуль 1. Судові органи України

Семинарське заняття 1.

Тема 1. Предмет та система дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Поняття і загальна характеристика судової, правоохоронної та правозахисної діяльності

(2 год)

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття дисципліни «Судові і правоохоронні органи», окреслити рамки її предмета та проаналізувати методи, якими вона оперує. Слід звернути увагу на такі категорії, як «правоохоронна діяльність», «правозахисна діяльність», «правоохоронні органи», «судова влада», «демократичні принципи (засади) судової влади» тощо. В результаті опанування матеріалу, студенти повинні чітко розрізняти поняття «судова влада», «правосуддя» та судочинство». Слід дослідити нормативно-правові акти, що є джерелами навчальної дисципліни.

Питання до обговорення:

1. «Система правоохоронних органів України» як навчальна дисципліна, її специфіка та особливості. Предмет, методи та структура навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України».
2. Взаємозв'язок навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України» з суміжними навчальними дисциплінами. Нормативні джерела навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів України».
3. Поняття, ознаки і загальна характеристика судової діяльності та суб'єкти її здійснення.
4. Загальна характеристика правоохоронної діяльності та суб'єкти її здійснення (правоохоронні органи та їх загальна характеристика).
5. Функції та принципи здійснення правоохоронної діяльності. Завдання правоохоронної діяльності.
6. Поняття, особливості та загальна характеристика правозахисної діяльності.
7. Суб'єкти здійснення правозахисної діяльності та їх характеристика.
8. Співвідношення судової, правоохоронної та правозахисної діяльності (порівняльний аналіз).

Термінологічне завдання:

Судові органи; правоохоронні органи; система правоохоронних органів; правоохоронна діяльність; правозахисна діяльність, судова діяльність.

Практичне завдання:

1. Назвіть з наведеного переліку органи, які належать до правоохоронних органів України:

- 1) адвокатське об'єднання «Іванов і партнери»;
- 2) Служба безпеки України;
- 3) Відділ охорони супермаркету «Простор»;
- 5) Прокуратура України;
- 6) Національне антикорупційне бюро України;
- 7) Громадська організація «Спілка охорони прав ветеранів Афганістану»;

- 8) Державна виконавча служба України;
- 9) Слідчий суддя Фрунзенського районного суду м. Харкова.

Література:

1. Каркач П. М. Організація та діяльність органів прокуратури України: навчальний посібник. – Харків: Право, 2019. – 500 с. [KPOL](#)
2. Гусаров С. М. (ред.) Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. – Харків: Право, 2020. – 512 с. [КнуШоп](#)
3. Москвич Л. М. (ред.) Організація судових та правоохоронних органів: навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2016. – 244 с. [DSpace UzhNU](#)
4. Руденко М. В. Судові та правоохоронні органи України: підручник. – Харків: Нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2017. – 236 с. [DSpace UzhNU](#)
5. Лапкін А. В. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – 7-е вид., змін. і допов. – Харків: Право, 2018. – 170 с. [KPOL](#)
6. Копча В. В. Система правоохоронних органів України: методичні рекомендації. – Ужгород: УжНУ, 2024. – 30 с. [DSpace UzhNU](#)
7. Салманова О. Ю. Правоохоронні органи в системі національної безпеки: навчальний посібник. – Івано-Франківськ: ПНУ, 2024. – 150 с. [KPOL](#)
8. Гусаров С. М. (ред.) Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – Харків: Право, 2020. – 512 с. [КнуШоп](#)
9. Карась О. В. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. – Київ: КНУ, 2019. – 220 с.
10. Мельник М. І. Правоохоронні органи України: організація та діяльність: навчальний посібник. – Львів: ЛНУ, 2021. – 280 с.
11. Семенюк Т. В. Судова влада та правоохоронні органи в Україні: навчальний посібник. – Одеса: ОНУ, 2022. – 310 с.
12. Денисюк С. Г. Правозахисна діяльність в Україні: теорія та практика: монографія. – Дніпро: ДНУ, 2023. – 340 с.
13. Іванченко О. П. Судові та правоохоронні органи: організація та функціонування: навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗНУ, 2020. – 290 с.
14. Ковальчук В. М. Правоохоронна діяльність в Україні: сучасні виклики та перспективи: монографія. – Чернівці: ЧНУ, 2024. – 360 с.
15. Тимошенко І. О. Судові та правоохоронні органи України: структура та компетенція: навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2021. – 275 с.

Семінарське заняття 2.

Тема 3. Особливості правового статусу судді в Україні. Правовий статус присяжного

(2 год)

Характеризуючи особливості судової системи України окремої уваги заслуговує питання правового статусу суддів в Україні. Так, необхідно визначити законодавство, яке закріплює особливості правового та соціального статусу суддів, сутність та механізм відповідальності суддів, їх незалежності та недоторканості тощо. Аналізуючи судову систему України не можна оминати увагою питання, пов'язані з порядком формування корпусу суддів в Україні та порядку набуття ними статусу судді.

Варто звернути увагу на правовий статус присяжного, порядок формування корпусу присяжних в Україні та вимоги, що до них ставляться.

Питання до обговорення:

1. Суддівський корпус: поняття та склад. Гарантії правового статусу судді.
2. Порядок обрання, призначення та зайняття посади судді.
3. Вимоги до кандидата на посаду судді.
4. Права, обов'язки та обмеження суддів.
5. Моніторинг способу життя судді.
6. Дисциплінарна відповідальність суддів. Звільнення судді з посади та припинення його повноважень.
7. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад.
8. Особливості правового статусу присяжного в Україні.

Термінологічне завдання:

Суддя, присяжний, дисциплінарна відповідальність судді, голова суду, юридична відповідальність.

Контрольні запитання:

1. Хто може бути суддею в Україні. Хто не може бути призначений суддею в Україні.
2. Назвіть права судді в Україні.
3. Перелічіть обов'язки судді в Україні.
4. Перелічіть вимоги до присяжного в Україні.
5. Перелічіть стадії призначення судді на посаду.
6. Перелічіть дисциплінарні стягнення, які застосовуються до судді.

Практичне завдання:

Задача 1.

Суддя місцевого загального суду, призначений вперше, до займання посади судді був одним із засновників юридичної фірми, але, ставши суддею, він після робочого дня, а також у вихідні дні консультував постійних клієнтів фірми, які оплачували його послуги на банківський рахунок фірми.

Коли про це стало відомо, його запросили до Вищої ради правосуддя, щоб або спростувати цю інформацію, або дати стосовно неї пояснення.

Суддя підтвердив правдивість інформації і пояснив, що він не бачить у його вчинках порушень закону:

- по-перше, він давав консультації поза приміщенням суду і не в робочий час, тобто на його службових обов'язках це ніяк не відбивалося;
- по-друге, він консультував клієнтів з питань законодавства у сфері підприємницької діяльності, спори з яких, якщо такі виникають, розглядаються господарськими судами, а він працює у загальному місцевому і за внутрішньою спеціалізацією розглядає кримінальні справи;
- по-третє, у юридичній фірмі працюють тільки його син зі своєю дружиною, які ще не мають значного досвіду і тому не можуть консультувати зі складних питань права, що може відбитися на іміджі фірми, а звідси і на розмірах доходів, а існуюча ситуація дозволяє його сім'ї бути матеріально забезпеченою, а значить і він як суддя є більш незалежним, ніж його колеги.

Чи сумісна вказана діяльність зі статусом судді? Які обмеження встановлює законодавство до діяльності професійного судді на посаді? Яке рішення має прийняти Вища рада правосуддя України за результатом розгляду інформації про вищезазначеного суддю? Який орган і в якому порядку приймає рішення про звільнення судді з посади через несумісність?

Задача 2.

У нарадчій кімнаті при постановленні вироку присяжні висловилися за необхідність призначення підсудному більш м'якого покарання, ніж запропоноване головуючим. Однак головуючий професійний суддя продовжував наполягати на суворій мірі покарання, підкреслюючи, що він краще знає закон. Один із присяжних категорично відмовився підписувати вирок, зазначивши серед причин неповне дослідження на судовому слідстві одного з епізодів обвинувачення (крадіжка майна з проникненням у житло).

Перелічіть права й обов'язки присяжного. Який порядок ухвалення рішень судом у складі суддів і присяжних? Чи може присяжний висловити незгоду із ухваленим рішенням і якщо так – у якій формі це відбувається?

Література:

Нормативний матеріал:

1. **Конституція України** : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.
2. **Про судоустрій і статус суддів** : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1402-19>.
3. **Про Конституційний Суд України** : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2136-19>.
4. **Про забезпечення права на справедливий суд** : Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/192-19>.
5. **Кримінальний процесуальний кодекс України** : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.
6. **Цивільний процесуальний кодекс України** : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1618-15>.
7. **Кодекс адміністративного судочинства України** : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2747-15>.
8. **Господарський процесуальний кодекс України** : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1798-12>.
9. **Про виконавче провадження** : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1404-19>.
10. **Про державну таємницю** : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3855-12>.

11. **Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів** : Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3781-12>.
12. **Про адвокатуру та адвокатську діяльність** : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17>.
13. **Про доступ до судових рішень** : Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3262-15>.
14. **Про Національне антикорупційне бюро України** : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18>.
15. **Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України** : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII (зі змінами і доповненнями, чинними станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/157-19>.

Спеціальна література:

1. Бублик Н.С. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
2. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
3. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.
4. Кузь І., Метью К. Стівенсон. Вищий антикорупційний суд України. Інновації для безстороннього правосуддя. 2020. URL: <https://www.u4.no/publications/ukraines-high-anti-corruption-court-ukranian.pdf>
5. Подорожна Т., Худик А. Вищий антикорупційний суд як вищий спеціалізований суд в Україні: проблеми конституційно-правового статусу. Український часопис конституційного права. – 2021. – №2. С. 42-54. URL: <https://www.constjournal.com/wp-content/uploads/issues/2021-2/pdfs/5-tetiana-podorozhna-andrii-khudyk-vyshchyi-antykoruptsiinyi-sud-ukrainy-yak-vyshchyi-spetsializovanyi-sud-ukraini.pdf>
6. Кісліцина І. Утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні: дискусійні питання. Підприємництво, господарство і право. – 2020. – №7. С. 383-393. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/7/66.pdf>
7. Санін Б. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: питання, які залишилися без відповіді. 2020. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=00f6a013-b50b-4444-9de5-a55db8c742ac>
8. Чернишова Н.В. Судова влада в Україні : навч. посіб. – К. : Вид. центр "КНУ", 2020. – 280 с.
9. Кравчук О.І. Судова система України: конституційний аналіз реформування // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Юридичні науки". – 2024. – № 11(1). – С. 45–62.
10. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні : зб. матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (31 березня 2024 р., Чернівці) / за заг. ред. І.І. Добрянського. – Чернівці : Рута, 2024. – 356 с.
11. Петренко І.В. Система судової влади в Україні та її роль у розбудові правової держави // Молодий вчений. – 2023. – № 7. – С. 12–18.

12. Верховний Суд України. Аналіз судової практики Верховного Суду : офіц. вид. – К. : Верховний Суд, 2019–2024.
13. Верховний Суд України. Судова статистика : аналітичний бюлетень. – К. : Верховний Суд, 2019–2024.
14. Сидоренко О.М. Судова реформа в Україні : монографія. – Х. : Право, 2022. – 312 с.
15. Назаров О.А. Електронна бібліотека судді України : навч.-метод. матеріали. – К. : Центр суддівських досліджень, 2020. – 220 с.
16. Батан О.В. Судова влада і правоохоронна система України : навч. посіб. – К. : Ліра-К, 2021. – 240 с.
17. Шевченко Т.В. Судова система України: організаційно-правові аспекти : монографія. – Одеса : Фенікс, 2023. – 276 с.
18. Гриценко І.М. Реформування судової влади в Україні: проблеми та перспективи // Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія". – 2022. – Т. 31. – С. 33–41.
19. Коваль Л.В. Судова система України: історія та сучасність : монографія. – Львів : Світ, 2021. – 320 с.
20. Журавський В.М. Судова практика: навч. посіб. – К. : Юридична думка, 2020. – 190 с.
21. Сидоренко О.М. Судова реформа в Україні : монографія. – Х. : Право, 2022. – 312 с.

Модуль 2. Правоохоронні органи України

Семінарське заняття 3.

Тема 8. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань

(2 год)

Під час підготовки до семінарського заняття слід розглянути систему органів досудового розслідування в Україні, а також звернути окрему увагу на особливості нормативно-правового регулювання процесуального статусу підрозділів Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. Необхідно дослідити питання реалізації окремих повноважень цими органами, які обумовлені специфікою попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень відповідно до вимог чинного законодавства.

Питання до обговорення:

1. Досудове розслідування: поняття, особливості та форми.
2. Органи та особи, що здійснюють досудове розслідування: система, завдання та компетенція.
3. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності.
4. Система органів оперативно-розшукової діяльності та їх правове регулювання.
5. Поняття, завдання та правові засади діяльності Державного бюро розслідувань (далі - ДБР).
6. Організація діяльності ДБР.
7. Повноваження ДБР.
8. Кадровий та керівний склад ДБР.

Термінологічне завдання:

Досудове розслідування, органи досудового розслідування, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань.

Питання для самоконтролю:

1. Які органи здійснюють досудове розслідування в Україні, і які з них мають специфічні функції в залежності від типу злочинів?
2. Які основні завдання покладаються на органи досудового розслідування?
3. Які органи мають право проводити оперативно-розшукову діяльність в Україні?
4. У чому полягає різниця між досудовим розслідуванням і оперативно-розшуковою діяльністю?
5. Які процесуальні дії має право здійснювати слідчий під час досудового розслідування?
6. Яким чином Державне бюро розслідувань (ДБР) здійснює контроль за проведенням розслідувань в Україні?
7. Які особливості правового статусу слідчих і оперативних працівників ДБР?
8. Які органи можуть проводити досудове розслідування у справах, пов'язаних з правопорушеннями, скоєними посадовими особами високого рівня?
9. Як здійснюється взаємодія між органами досудового розслідування та іншими правоохоронними органами під час розслідування складних злочинів?
10. Які організаційні та правові основи діяльності Державного бюро розслідувань закріплені в законодавстві України?

Література:

Нормативний матеріал:

1. **Кримінальний процесуальний кодекс України** : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. **Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність"** : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
3. **Закон України "Про Державне бюро розслідувань"** : Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
4. **Закон України "Про прокуратуру"** : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
5. **Закон України "Про Національну поліцію"** : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
6. **Кодекс України про адміністративні правопорушення** : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
7. **Закон України "Про міжнародне співробітництво у кримінальних справах"** : Закон України від 5 червня 2014 року № 1703-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1703-18>.
8. **Закон України "Про боротьбу з корупцією"** : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII (зі змінами та доповненнями станом на 2024 рік). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
9. **Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку організації досудового розслідування в Україні"** : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2017 року № 547. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/547-2017-п>.
10. **Порядок проведення оперативно-розшукової діяльності у Національній поліції України** : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15 вересня 2020 року № 707. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1045-20>.

Спеціальна література:

1. Голікова, О.Ю. Досудове розслідування в кримінальному процесі України: монографія. – К. : Юрінком Інтер, 2021. – 324 с.
2. Левченко, В.І. Оперативно-розшукова діяльність в Україні: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. – Харків : Право, 2020. – 240 с.
3. Іванова, О.М. Органи досудового розслідування України: організаційно-правовий аналіз: монографія. – К. : Юридична думка, 2022. – 298 с.
4. Тарасенко, О.О. Державне бюро розслідувань: правовий статус і функціонування в Україні: наукова стаття. – Одеса : Фенікс, 2023. – С. 44–50.
5. Чернявська, М.О. Органи досудового розслідування та їх роль у забезпеченні правопорядку в Україні: монографія. – Львів : Світ, 2021. – 289 с.
6. Мельник, О.П. Правовий статус органів досудового розслідування в кримінальному процесі: навч. посіб. – Київ : Алерта, 2024. – 275 с.
7. Єрмак, О.О. Державне бюро розслідувань: організація та функції: навч. посіб. – Харків : ХНУ, 2022. – 215 с.
8. Бойко, С.В. Оперативно-розшукова діяльність: правові та практичні аспекти: монографія. – Київ : Ліра-К, 2020. – 310 с.
9. Коваленко, Л.М. Система органів досудового розслідування в Україні: зміни та перспективи: науково-практичний посібник. – Чернівці : Рута, 2021. – 304 с.
10. Гнатенко, І.І. Кримінальні процеси та органи досудового розслідування: курс лекцій. – Одеса : Фенікс, 2020. – 246 с.
11. Щербань, О.М. Модернізація системи органів досудового розслідування: міжнародний досвід і українські реалії: стаття. – Харків : Право, 2023. – С. 55–62.
12. Кудрявцев, П.О. Державне бюро розслідувань: проблеми організаційного забезпечення діяльності: монографія. – Львів : Наукова думка, 2022. – 283 с.
13. Зінченко, В.І. Особливості оперативно-розшукової діяльності в Україні: правовий аспект: навч. посіб. – Київ : Видавництво Ліра, 2021. – 265 с.
14. Бабенко, Р.О. Правові основи діяльності органів досудового розслідування та оперативно-розшукових органів в Україні: наукова стаття. – Львів : Світ, 2020. – С. 92–100.
15. Литвиненко, І.А. Зміни в органах досудового розслідування: практичні наслідки для правозастосування: монографія. – Чернівці : Рута, 2024. – 320 с.